

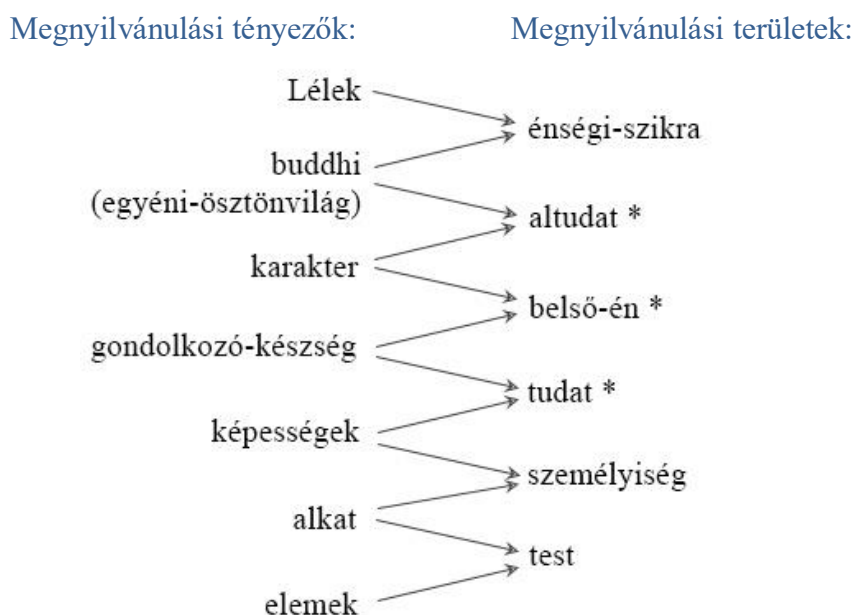
Kaczvinszky József művei és tanítása

Kelet világossága I. kötet, 2-4. fejezet: Az egyéni megnyilvánulási tényezők és területek: a jóga lélektanának alapja

2. fejezet: A test és a személyiség

A 2023. november 18-án elhangzott ismertetés írásos változata.¹

Az első kötet 2-3-4. fejezetei egy nagyobb egységet alkotnak. A szerző az újrászületések sorozatába ágyazva, fokról-fokra építi fel azt a struktúrát, amelyet az egyéni megnyilvánulási tényezők és területek (egységek) alkotnak. Az alábbi ábrán látható teljes felépítéshez a 4. fejezet végén jutunk el.

(A csillaggal jelölt területek együttesen az elme világát alkotják.)

Kaczvinszky ezt nevezi a jóga lélektani alapjának (beleértve abba az újrászületés tanát is). A struktúra komponenseit, valamint azok összefüggéseit konzekvens módon használja a három kötetben, valamint minden további írásában is. (A harmadik kötetben a fenti ábra más elrendezésben, a csakrarendszerre jellemző formában újra megjelenik; a „személyiség” elnevezést pedig felváltja a „külső-én” kifejezés.)

Az olvasónak később már az lehet a meggyőződése, hogy ez nem egyszerűen egy lehetséges „modell”, hanem az egyén működésének a tényleges és valóságos alapja. Elég például arra gondolnunk, hogy alapvető életfunkciók és lelki jelenségek kötődnek az egyes megnyilvánulási területek lélegzéséhez (pl. a *belső-én* lélegzésének eredménye az érvényesülés és siker, illetve a fogyatékoság és kudarc két ellentétes érzése; vagy: az ébrenlét és az alvás váltakozása nem más, mint az *altudat* lélegzése). Érdekes és izgalmas az elme területének három rétegre osztása.

¹ A *kék* betűszínnel szedett szövegrészek Kaczvinszky műveiből származnak és általában több-kevesebb szerkesztésen estek át (akárcsak az előző fejezet áttekintésében). Az idézőjeleket gyakran akkor is elhagyjuk, ha eredeti szövegrészt idézünk. (Kérjük az Olvasót, hogy az itt előforduló szövegeket ne idézze eredetiként, arra ott vannak a Mester papíralapú, illetve digitális formátumú könyvei.)

Mindhárom fejezetre (2-3-4.) együttvéve jellemző az, hogy a megnyilvánulási tényezők és területek felépítésének ismertetése az „alulról-felfelé” irányt követi, ami megfelel a szokásos emberi szemléletnek és értelmezésnek: az egyre fejlettebb fajokban a struktúra egyre magasabb összetevői bontakoznak ki. A jóga szemlélete szerint azonban ezt a folyamatot a „felülről-lefelé” irányból kell szemlélnünk, mivel valójában nem az anyagvilágban játszódik le a fejlődés. Az egyén teljes tervrajzát tartalmazza ugyanis az énségi-szikra, és az egyén adott életében ebből annyi valósul meg, amennyit az aktuális fejlettségi szintje lehetővé tesz.

A könyvbeli ismertetés az *egysejtű lényt* (amoeba proteus) veszi alapul, amelynek már mérhetetlen múltja van. Utána a többsejtű leírása következik; azt követően azonban a szerző nem nevez néven egyetlen fajt sem, hanem összefoglalóan az állatvilágbeli létformáról beszél. Az emberi fejlettségi szinttel a 4. fejezetben találkozunk, ugyanis a határállomást képező *belső-én* (lásd: 3. fejezet) már az állatvilágban megjelenik.

A különbség, amely az emberi és az állatvilágbeli szintet elválasztja, a *tudatos emlékezés* megjelenése az emberi létben, aminek megfelel az *altudat* szintje a fenti ábrában.

2. fejezet: A test és a személyiség

▪ A fejezet egy irodalmi ihletettséggű bevezetéssel indul az egyetemes Ember teljes életútjáról. A bevezetés záró sorai a vándor gondolataiba engednek bepillantást.

„Határozatlan sejtelem él a tudata mélyén, hogy a végtelen múltból indult el és a végtelen jövő felé halad... Ez a két végtelenség pedig egy és ugyanaz: a *Lélek*.”

▪ Ennek a sejtésnek lenyűgöző kifejtése az a hosszabb metafizikai leírás, amelyet nem lenne célszerű részekre bontani és kommentálni, hanem legjobb egyben felolvasni (illetve elolvasni). Figyeljünk a leírásban előkerülő fogalmakra és összefüggéseikre, továbbá az új ismeretekre és gondolatokra (mint a „teremtés” káprázata, a Lélek tükröződésének eredendő természete, az emberi élet célja és értelme, a megnyilvánulás határvonala stb.).

Az Ember kezdetben a Lélekből fakadt, és útjának távoli végcélja ismét a Lélek. Maga az út: csak káprázat, bolyongás... Az út: a Természet és az Élet.

Minden, ami él, ami létezik, az egész Természet nem egyéb, mint a Lélek tükröződése, a Lélek hatása az anyagvilágban.

A Lélek nemcsak az egyes embernek, hanem az egész emberiségnek, valamennyi embernek, sőt valamennyi élőlénynek és az egész Természetnek is: *a legbensőbb valója, középpontja, teremtő-mozgatója*. Akár Léleknek, akár Istennek nevezzük – ez az „Abszolút Valóság” csak egyetlenegy lehet.

A Lélek nem változó és nem korlátozott, *jelzőkkel nem illethető*. Mint *Abszolútum* tökéletesen *független*: sem a Természethez, sem pedig az anyagvilág elemeihez – térhez, időhöz és oksághoz – nem kötött. Ennélfogva *nem is örökkévaló, de nem is mulandó*, minthogy az idő fogalma rá nem vonatkozik.

Csupán arról alkothatunk fogalmat, ami *nem* a Lélek. Csak tagadó formában beszélhetünk róla, csupán azokat a jelzőket sorolhatjuk fel, amelyek *nem* illetik. A Lélek igazi valóját, lényegét ugyanis sohasem érinthetik, sohasem fedhetik emberi (relatív) fogalmak.

Csak azt ismerhetjük meg, ami nem a Lélek.

Ez a jóga felfogásának egyik alaptétele. Ebből következik viszont, hogy *mindaz, ami nem a Lélek: a Természetet, a Természet relatív világát alkotja*.

Mindaz, ami változó, ami viszonylagos, vagy amiből több van, a Természet körébe tartozik.

A Természetben élünk mindannyian. A Természet színeinek varázsa vesz körül bennünket. A Természetet tapasztaljuk csupán. A Lélek sohasem nyilatkozik meg, minthogy változatlan; csak a hatásaiban, a tükröződéseiben ismerhetjük fel a látszólagos megnyilatkozásait.

Az egyén útja – a végtelen múltból a végtelen jövő felé – a Természetten át halad. Célja a *fejlődés*, a Természet eleinte csak tapogatózó *tapasztalása*, később minél teljesebb, mélyebb, végül pedig minden határon túli *megismerése és megértése*. Mert csakis a folyton fokozódó megismerés, végül pedig a megismerés határtalansága hozhatja létre azt a *megkülönböztetést* – a Lélek és a Természet minden térre kiterjedő megkülönböztetését –, mely magának a Léleknek – az Abszolútumnak – az *egyedülvalóságához* vezethet el.

A yoga megrövidíti az egyén számára a bolyongás, a tapasztalatgyűjtés földi útját. Módot nyújt rá, hogy az ember megismerje a Természet rendszerét, és így a megnyilvánult világ rejtett hátterét is. Minél jobban megértjük az összefüggéseket, annál könnyebb a tájékozódás. Annál rövidebb az út.

A yoga szerint minden, ami nem a Lélek: *kettős*. Mindennek megvan a belső és a külső, vagyis a rejtett és a megnyilvánult „oldala”.

Maga az egész Természet is kétféle világot alkot. Egyrészt a *meg-nem-nyilvánult* Természet (belső) világát alkotja, másrészt pedig a *megnyilvánult* Természet (külső) világát, vagyis az *anyagvilágot*. A kettő között terül el a megnyilvánulás *határfelülete, határvonala*, mely éppúgy *különválasztja* egymástól a megnyilvánult és meg-nem-nyilvánult Természetet, mint ahogy *érintkezik is benne* a megnyilvánult a meg-nem-nyilvánulttal. Megnyilvánulás csakis ezen a határvonalon *kívül* lehetséges. A meg-nem-nyilvánult Természet, és így az egész Természet legbensőbb körének *középpontjában* pedig maga az Abszolútum, a *Lélek* áll.

A Természet: *tükröződés* csupán, mely a Lélek hatására jött létre. A Lélek legközvetlenebb tükröződése: az egyéni-lélek.

Egyéni-lélek sok van, számtalan. Az egyéni-lelkek létezése azonban – vagyis az Egyetemes Léleknek számtalan egyéni-lélekké való „hasadása” – pusztán *káprázat*.

Káprázat ilyenformán maga az *egyén* is, melynek az egyéni-lélek a középpontja.

Lélek és egyéni-lélek – lényegére nézve – *azonos*.

Különbség csak annyiban rejlik a kétféle meghatározás között, hogy *a Lélek, amikor kapcsolatba kerül a Természettel, akkor e kapcsolatban – de csakis e kapcsolaton belül (!) – mintegy „egyéni-lélekké” válik. Ez az egyéni-lélek, illetőleg maga a kapcsolat: a kiinduló oka minden életnek, egyéni létnek, életmegnyilvánulásnak.*

Egyéni-lélek végtelenül sok lehet, mert végtelenül sokirányú kapcsolat keletkezhetik a Lélek és a Természet között. Az Abszolút Lélek azonban akkor is csak *egy* marad, minthogy az maga az *Egység*, mely oszthatatlan és meg nem sokszorozható.

A tükröződés – mint minden változás – pusztán a Természetben megy végbe. Az Egyetemes Lélek mindettől független és független is marad. A tükröződés önmagától keletkezik, pusztán csak azért, mert Lélek „van”. Nem a Lélek hat a Természetre, hanem a hatás önmagától jön létre, egyszerűen a Lélek „léténél fogva”. Éppígy a Lélek „létezése” is csak jelkép, szimbólum, minthogy létezésről csupán az anyagi világgal kapcsolatban beszélhetünk. A relativitásokra felépülő Természet körében pedig „abszolút valóság” nincs és nem is lehet.

A Lélek minden megnyilvánulttól és meg-nem-nyilvánulttól független és abszolút.

A Léleknek és a Természetnek a kapcsolatából fakad az Élet. Maga a „kapcsolat”: az énségi-szikra, melyben a mintegy egyénivé vált Lélek sorozatos megnyilvánulásokra törekszik.

Az énségi-szikra az egyén legbensőbb magva. Az a mag, mely újra meg újra kihajt az egymásra következő életekben.

Nem az állat és nem az ember születik újra, hanem az *egyén*.

Ha megkíséreljük figyelemmel követni az egyén fejlődését, érthetővé válik az *újrászületés* tana, valamint az „egyéni megnyilvánulási tényezők” és az „egyéni megnyilvánulási területek” (más néven „egységek”) összefüggő rendszere is, melyek együtt a yoga lélektanának a tulajdonképpeni alapját képezik.

Mindez – az első hallásra – rendszerint nehezen követhető. Semmiféle rendszert sem lehet első hallásra felfogni és megérteni. A yogát legkevésbé. Úgy tanítják, először *tudomásul* kell venni a yoga állításait, azután *elmélkedni* kell azokon, végül pedig bensőleg *át kell élni* az igazságait. Teljes megértés csak így jöhet létre.

Minden kezdet nehéz.

▪ A szerző megindokolja, hogy miért nem lehet az *egyén* életútjának áttekintését a végtelen múltban kezdeni. Ennek során a jóga elméletének újabb összefüggéseit ismerhetjük meg. A szövegből kiválogatott (és szerkesztett) lényeges, olykor ismétlődő gondolatok a következők.

▪ Az egyén fejlődéstörténetét nem kezdhethetjük a *végtelen* múltban, mert a végtelen múlt – éppúgy, mint a végtelen jövő – nem tartozik a megnyilvánult Természet körébe. Az emberi gondolkodás számára pedig csupán az felfogható, ami a megnyilvánult anyagvilághoz tartozik. *A megnyilvánult Természetben pedig nincsenek végtelenségek!*

▪ A Természet két tartományát elválasztja egymástól a *megnyilvánulás határvonala*, amely minden megnyilvánulásnak a kezdete és vége, kiinduló-pontja és befejezése. A Természetben minden megnyilvánulás ebből a *határvonalból* indul ki, fogalommá válik, majd elvont vagy tárgyi valóságot képez az anyagvilágban, végül pedig *visszatér* a határvonalon *belülre*.

▪ Ezt a körpályát futja be az egyén is, számtalanszor, minden egyes újabb élete folyamán. Az élő egyén *valóban* a megnyilvánulás határvonalán belüli világból ered, és oda is tér vissza minden egyes testi élete után. *Az énségi-szikra* – az egyén legbensőbb magva – a meg-nemnyilvánult Természet körén mindenkor *belül marad*. *Az énségi-szikra* nem egyéb, mint *a Lélek és a Természet közvetlen kapcsolata*, és csupán *okát* képezi az életeknek.

▪ Mindennek legbensőbb középpontját – *a Lelket, az Abszolútumot* – sem magyaráznunk, sem megértenünk nem áll módunkban. Tanulmányaink során tehát csupán *a Lélek és a Természet kapcsolatáról*, és ilyenformán az *egyénről* beszélhetünk.

▪ Az egyén életútjának bemutatása az *egysejtű* lénynél kezdődik. Személyes tapasztalatok szerint az amőba leírását többen, főleg fiatalabb korban, szinte képtelenek elolvasni. **Javaslatom** a következő: ebben az áttekintésben a fejezet „biológiai jellegű” leírásaiból hagyjuk el mindazt, amit csak lehet; e részek elolvasása és feldolgozása legyen egyéni feladat. Ha valakit inspirál, akkor ajánlom, hogy nézzen meg egy *videót* a sok közül, melyen az amőba mozgása, vagy még inkább a táplálkozása látható. Látszik, hogy ez a parányi lény már komoly ösztönvilággal rendelkezik, melyet nyilván a múltjából hoz magával!

▪ Az egysejtű (az amőba) leírásából olyan kiemelt (jelentősen szerkesztett) szövegrészek következnek alább, melyek hozzájárulnak jóga elméletének mélyebb megértéséhez.

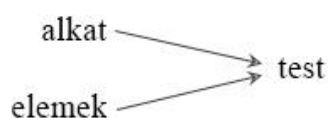
Amennyiben az *egysejtű lényt* tekintjük az *egyén* első érdemleges megnyilvánulásának, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy ennek az egyénnek már mérhetetlen múltja van. Az ásványvilág kezdetlegesebb a növényvilágnál, a növények pedig fejletlenebb létfokozatot

képviselnek, mint az állatok. Az egysejtű lény mintegy átmenetet képez a növény- és az állatvilág között, de már olyan adottságokkal rendelkezik, amelyek az állatokra jellemzők.

A yoga felfogása szerint minden élőlény életében az énségi-szikra nyilvánul meg. Az *egysejtű lényben is az énségi-szikra törekszik megnyilvánulásra, mely ezen a fokon még csupán a testet – a legegyszerűbb testet – tudja megnyilvánítani.*

A *test* egyrészt az anyagvilág *elemeiből* áll, másrészt pedig ezeket az elemeket egy – azoknál szubtilisabb – tényező, az *alkat* fogja össze.

Minden élő testet az anyagvilágbeli elemek és az alkat együttesen alkotnak. A test fogalmát az alábbi képlet fejezi ki:

Az egysejtű lélynél az alkat úgyszólván a legegyszerűbb formájában nyilvánul meg: az amőba teste még nem alakult ki formailag; pillanatonként változó egység.

Az egysejtű lény: csupán test. Érzékszervei nincsenek, ugyanakkor azonban az ingerekre reagál, helyét változtatja, táplálkozik, szaporodik, a külvilág hatásaihoz „értelmes módon” alkalmazkodik. Az érzékelés, a „gondolkozás” és a múlt tapasztalatai csak ösztönszerűen nyilvánulnak meg az amőba életében.

Az amőbának *értelmesen* kell cselekednie, hogy folyamatos fenntartsa életét. Az így szerzett tapasztalatok az amőbában még nem válnak tudatossá, az énségi-szikrában azonban felhalmozódnak. Halmazatuk alkotja az *ösztönöket*, melyek az ösztönzések révén nyilvánulnak meg ismételten.

Az eredendő *ösztönzések* a meg-nem-nyilvánult Természetben rejlenek. Ezek az ösztönzések (impulzusok) hoznak létre minden megnyilvánulást, melyek kapcsolatba kerülve az anyagi világ benyomásaival *tapasztalatokat* eredményeznek. Az újabb tapasztalások egyre összetettebb ösztönöket hoznak létre az énségi-szikra mélyén.

Az énségi-szikra életre törekszik mindaddig, míg a külső világ annyira kedvezőtlen körülményeket nem támaszt számára, hogy az élőlényi megnyilvánulást tovább már nem tarthatja fenn. Oxigénhiány, a táplálék elégtelensége, túlságosan alacsony vagy túlságosan magas hőmérséklet stb. az amőba *halálát* okozza. Ekkor a megnyilatkozás visszahúzódik a Természet megnyilvánulási-határvonalán *belülre*, vagyis *az énségi-szikra mintegy „önmagába” húzódik vissza*, ami egyértelmű az anyagvilágbeli *halállal*.

A yoga filozófiája az énségi-szikrát a teknősbékával szimbolizálja, mely hol kidugja végtagjait, hol meg visszahúzza azokat a testét borító páncél alá. Az énségi-szikra visszahúzódását újabb megnyilvánulás követi, amikor számára megfelelő, vele harmonizáló körülmények állnak fenn ismét a Természetben, az anyagvilág valamely pontján. Ezek az újabb életekben való megnyilvánulások: az *újrászületések*.

Az amőbának még nincs saját énje, de egész élete, egész ösztön-tára már az „én-tudat” – a legalacsonyabb rendű „én-érzés” – megszerzésére irányul. Élet nélkül „én” nem jöhet létre. Az élet *folyamatossága* pedig csak úgy tartható fenn a Természetben, *ha minden megnyilvánulás megsokszorozza önmagát*. Minden, ami él, ösztönszerűen szaporodik.

A fejlődésnek a növényvilágon át vezető szakaszában kialakult *ösztönök* arra serkentik az amőbát, hogy – a növényvilágbeli szaporodás mintájára – maga is sokasodjék. Az amőba – az emlékezet erejénél fogva – *számtalan, vele megegyező lényvé való széjjeloszlásra törekszik, ösztönösen.*

Az *emlékezet* nem egyéb, mint a szerzett tapasztalatok és benyomások felhalmozódása, és minthogy az *ösztönök* is csak a tapasztalatok és benyomások felhalmozódásából állnak, ezért *az ösztön is csak emlékezet.*

Az egysejtű szaporodása kétfelé-osztódás útján megy végbe. A sejtoszlás bonyolult és összetett folyamat. A sejt megkettőződését a sejtben rejlő *sejtmag* kettéosztódása előzi meg, ezt pedig a sejtmagban levő *kromoszómák* kétfelé hasadása. A kromoszómákkal együtt az azok mélyén rejlő *tulajdonságok és ösztönök* is megkettőződnek minden újonnan keletkezett sejt párban. Az egyéni *ösztönvilág* megkettőződése tehát nemcsak az énségi-szikrában megy végbe – szubtilisan –, hanem a megfelelő folyamat magában a sejt *anyagában* is lejátszódik.

A sejt (a test) kétfelé osztódásakor *az énségi-szikrát alkotó egyéni-lélek nem szakadhat ketté*, ezért az énségi-szikra *visszahúzódik önmagába*. A „visszahúzódás” képletes kifejezés (lásd: teknősbéka-hasonlat), mely szemléletesen utal az életmegnyilvánulások megszűnésére, ugyanakkor kifejezi a megnyilvánulások okának a megmaradását is, a meg-nem-nyilvánult Természet körén belül.

Az énségi-szikra „visszahúzódása” mindenkor a test *halálát* jelenti. *Az eredeti amőba tehát – képletesen szólva – „meghal” az osztódásban.*

Két életképes test azonban fennmarad utána az anyagvilágban. Az eredeti énségi-szikra helyét *két* olyan (egymástól független) énségi-szikra foglalhatja el, melyek *ösztönvilága* a testekben megnyilvánulni tudó hajlandóságokkal nagyjában mindenképpen megegyezik! A kettéosztódással létrejött amőba-párban már *két* énségi-szikra nyilvánul meg.

A megosztódott, egymástól elszakadt amőbák önálló és különböző utakon járnak az életben. Ilyenformán a szerzett tapasztalataik *halmaza*, vagyis *ösztöneik* és saját emlékezetük is különbözővé válnak. (És így tovább, az újabb osztódások során át.)

Amikor az egysejtű olyan körülmények közé kerül, amelyekben *életét már nem tarthatja fenn tovább*, énségi-szikrája visszahúzódik önmagába. Ezúttal azonban helyét *más énségi-szikra nem foglalhatja el*, hiszen az anyagvilágbeli test életképtelenné vált. A sejtosztódáskor megnyilvánuló képletes halállal szemben, ebben áll *a test valóságos halála*.

A visszahúzódot énségi-szikra pedig, minthogy megnyilvánulása megszűnt, „lappangóvá” válik a meg-nem-nyilvánult Természet körén belül.

A halált azonban születés, a visszahúzódot mindenkor újabb megnyilvánulás követi. Ennek természetszerű feltétele az, hogy *az anyagvilágbeli tényezők és körülmények a lappangó énségi-szikrában rejlő ösztönökkel „összhangban állók” legyenek, vagyis lehetővé tegyék az újabb megnyilvánulást, módot adjanak az egyén további kibontakozására.*²

² A „halálhoz” és „újraszületéshez” hasonló jelenség – és mintegy szimbolizálja azokat – valamely emlék-benyomásnak (emlékképnek) *eltűnése* a megnyilvánult tudatból, valamint későbbi *felbukkanása*. Az emlék-benyomás (emlékkép) is a megnyilvánulás határvonala mögött tűnik el, illetve válik lappangóvá – és ugyancsak akkor bukkan fel, amikor számára *megfelelő, vele harmonizáló körülmények* állnak fenn ismét a tudatban.

Itt kezdődik újra a lappangó énségi-szokrában rejlő *egyéni lét*, vagyis az újraszületések sorozatán át változatlanul fennmaradó *egyénnek* legutóbb véget ért és megszakadt *élete*. Mégpedig olyan körülmények között, melyekben énségi-szokrájának ösztönvilága ismét kibontakozhat és érvényesülhet. Egyénisége *fennmarad*, ha határozott *énje* még ekkor sem alakul ki egysejtű élete folyamán.

Az anyagvilágbeli körülmények pedig, minthogy az egyén ösztöneivel *összhangban állók, feltétlenül* olyan újabb tapasztalatokhoz vezetnek, melyeknek alapját múltbeli cselekedeteivel és tapasztalataival az egyén felépítette. A yoga szemlélete meglátja ezekben a körülményekben azt, hogy „sorsszerűek” és a múltbeli cselekedetek törvényszerű visszahatásai!

Másrészt azonban az új körülmények új cselekvési *lehetőségeket* is tárnak fel minden újabb életben, és új tapasztalatokkal és benyomásokkal is gazdagítják az egyén ösztönvilágát.

A fejlődésnek egy adott fokán az énségi-szokra megnyilatkozása számára *egyetlen sejt már kevésnek bizonyul*. Az énségi-szokra arra kénytelen törekedni, hogy a sejtek kettéoszlásakor ne kelljen önmagába visszahúzódnia, hanem *a megosztódás folyamatát követően is együtt tarthassa a sejteket a maga fejlettebb és bonyolultabb megnyilvánulásai céljára*. Ezért egy oly sejtet „keres”, helyesebben egy oly sejtben nyilatkozik meg újra, melyben megvalósulhat ez az összetartási törekvése.

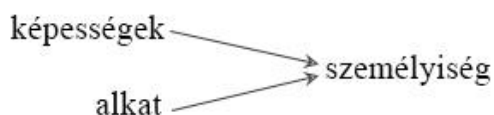
▪ A **többsejtű lény** leírása következik, melyből ezúttal is kiemeljük azokat a szövegrészeket (erősen szerkesztve), amelyek hozzájárulásukkal bővítik jóga elméletét.

A *többsejtű állat* a sejtek együtt tartása révén jön létre. Teste szintén sejtosztódás útján alakul ki, *anélkül azonban, hogy a keletkezett sejtek térbelileg elszakadnának egymástól*. Valamennyi sejtet *egyetlen énségi-szokra foglalja egybe*, és mindben ennek az egyetlen énségi-szokrának az ösztönvilága nyilvánul meg. A többsejtű állati szervezet *önálló egyed* alkot.

Az *alkat* – melyet ugyancsak az énségi-szokrában rejlő ösztönök hoznak létre – a fejlődésnek ezen a fokán már bonyolultabb és egyben határozottabb is. A többsejtű test már nem homogén. Különböző kezdetleges *szervek* alakulnak ki rajta. Az érző- és cselekvő-képességek ilyenformán *térbelileg* is elhatárolódnak.

A többsejtű állat már meg tudja különböztetni érző- és cselekvő-képességeit. Ezek *a megkülönböztethetővé vált képességek pedig egy, még az alkatnál is szubtilisabb tényezőt alkotnak*, mely az alkattal együtt: az állat (az egyén) *személyiségét* adja meg.

A személyiséget mindenkor az *alkat* és a megkülönböztethető *képességek* alkotják, együttesen. A kapcsolat így ábrázolható:

A személyiségben már én-tudat nyilvánul meg. A személyiség fogalma az állat számára egybeforr az *én* fogalmával. Az állat ugyanis – anélkül, hogy valóban gondolkoznék – tapasztalatai révén már megtanulja megkülönböztetni a *személyiségét* (vagyis: képességeit + alkatát) a veszélyeknek kitett *anyagi testétől*. Ha teste megsérül is, személyisége mindaddig fennmarad, ameddig *élete* tart.

A yoga, ezen a fokon, tíz *képességet* különböztet meg. Ezek: a szaglás, ízlelés, látás, tapintás, hallás képességei, valamint a nemző-képesség (vagyis a nemiséggel összefüggő minden funkció), az anyagcsere-képesség (táplálkozás, emésztés, ürítés stb.), a helyváltoztató-, a megfogó- és a kifejező-képesség.

Ezek a képességek az egymást követő újraszületések során fokozatosan fejlődnek ki az állati szervezetben. Kialakulásuk párhuzamos fejlődést mutat az *alkat* tökéletesedésével, hiszen az alkat hozza létre a test anyagi elemeiből a képességek számára szolgáló szerveket.

Minden újabb tapasztalat az énségi-szikrában rejlő ösztönök gazdagodásához vezet, ezek az ösztönök pedig egyre jobban tökéletesítik az alkat és a képességek megnyilvánulásait. Így fejlődik ki az alacsonyrendű állat *személyisége*, cselekedetei és az ezek folytán szerzett tapasztalatai révén.

A személyiségben az egyén „megmaradási törekvése” nyilvánul meg. Az egyén: *énné* válik élete tartamára. Maga az *én* finomabb, szubtilisabb a közönséges anyagnál, annak ellenére, hogy az anyagvilág (a tapasztalatok) produktuma. *Az állat öntudata ezzel az „énnel” azonosítja magát az élet folyamán;* az állat a veszélyek között sodródó anyagi testének épsége felett már *személyisége* révén örökdi.

A személyiség mint belső megnyilvánulási terület (egység) mindenkor szemben áll a külvilággal, ezáltal *szubjektív* színezetet nyer, ami pedig az én-tudat alapja, lényege és kialakítója. Így tehát a személyiség és az én: együtt járó, lényegében *azonos* megnyilatkozások a fejlődésnek ezen a fokon.

A képességek egyrészt megteremtik az állat *személyiségét*, másrészt azonban megfelelő *szerveket* is létrehoznak – az alkatban és a testben –, így kialakítják a szaporodási-képesség szerveit is. *A nem (szexus) kialakulása ilyenformán együtt jár a személyiség kibontakozásával.*

A többsejtű állatnak már nem az egész teste, hanem annak csak *bizonyos sejtjei* végzik a szaporodás funkcióját. A szaporodás maga: vagy *sarjadzás* útján megy végbe, vagy pedig *párosodás* útján történik. A sarjadzás alacsonyabb rendű módja a szaporodásnak, mint a párosodással, az ivarsejtek egyesülésével végbemenő utódképzés.

Sarjadzásnál az utód az *anyaállat testének egyik sejtjéből* jött létre, és ugyanazt az ösztönvilágot kapja örököül, amelyet az anyaállat testének minden egyes sejtje – a sejtmag, illetve a kromoszómák révén – tartalmazott. Ez az ösztönvilág csak az utód élete folyamán változik meg, a szerzett tapasztalatai révén. Ahhoz azonban, hogy számtalan, különböző énségi-szikra számára megfelelő ösztönvilágok állhassanak elő, nem elegendő az a csekély változatossága, mely az osztódásos és a többsejtűek sarjadzó szaporodása folytán létrejön.

A *párosodásnak*, az ivarsejtek egyesülésének, az óriási számú *kombinatív lehetőségek* megvalósítása a célja és értelme. Ez esetben ugyanis az az apaállat szaporodási sejtje az anyaállat szaporodási sejtjével egyesül. Ezzel együtt a két ösztönvilág is egyesül, és egy új *eredő ösztönvilágot* hoz létre, amely mindkét szülőétől *különbözik*. A változatosságot az egyesülő sejtmagok kromoszómáinak rendkívül nagyszámú kombinálódási lehetősége biztosítja. Továbbá, az az elv is érvényesül, mely szerint az egymásnak ellentmondó ösztönök egymást elfojtani, az egyezők pedig egymást erősíteni törekednek az új szervezetben.

Az ösztönök természetszerűleg úgy alakulnak, hogy minél változatosabb körülményeket hozzanak létre az anyagvilágban, és minél több énségi-szakra számára tegyék lehetővé, hogy lappangó állapotából ismét megnyilvánulhassanak.

A fejlődés során az állat személyisége differenciálódik és az egyik nemet képviseli. Más ösztön szolgál a *nemző-képesség* alapjául (mely az apaállat ösztönvilágának egy másik ösztönvilághoz való *hozzáadását* célozza), és más ösztön húzódik meg a *fogamzó-képesség* mögött (melynek az anyaállatbeli ösztönvilágba egy másik, kívülálló ösztönvilágnak a *befogadása* a célja).

A nemek kialakulása tehát szorosan összefügg és egyidejűleg megy végbe a személyiség megfelelő kialakulásával. A kifejlődött személyiség ezért: vagy hím jellegű, vagy pedig női jellegű én-tudatra tesz szert. Az én-tudatot a tapasztalás hozza létre, az élet folyamán.

Az állat minden tapasztalata a külvilágra vonatkozik, és bár az érzékszervekben jön létre, mintegy „a külvilágba van kihelyezve” az állat szempontjából. Érzékszerveiről az állatnak nincs tudomása, csupán azoknak a külvilággal való kapcsolatairól nyer benyomásokat.

Kifelé a külvilág határtalan kiterjedésűnek látszik az állat előtt, *befelé* azonban a tapasztalatoknak van egy bizonyos határa, melyen belül az állat közvetlen, érzékszervi tapasztalásra már nem képes. Az érzékszervek befelé nem fordulhatnak, minden ilyen irányú tapasztalás tehát bizonyos ponton *csődöt* mond. A tapasztalatok csődjének ez a *határfelülete* pedig természetszerűleg elkülönít „valamit” a külső világtól; ez pedig nem más, mint maga a tapasztaló állat; ez az, amit az állat az *énjének* tanul meg felismerni.

Az én-érzés létrejötte tehát lényegében nem áll másban, mint a külső világ megkülönböztetésében attól, ami *nem* a külső világ. A külvilágról szerzett tapasztalatok természetszerűleg hozzák létre azt a *másodlagos* tapasztalást, hogy van valami, ami nem helyezhető ki a külvilágba. Minden tapasztalat azt bizonyítja, hogy ami ezeken a pontokon *belül* van, az cselekszik és az érzékel, ez pedig maga nem érzékelhető és nem tapasztalható, hiszen éppen *ez az*, ami cselekvéseket *indít*, benyomásokat és tapasztalatokat *szerez*.

A cselekvések és érzékelések *gyökerére* irányuló tapasztalatok *negatív eredménye* hozza létre ilyenformán azt az *érzést*, mely mint *én-érzés*, *én-tudat* bontakozik ki az élet folyamán. Ez az *én* természetszerűleg megfoghatatlan; szubtilisabb az állat fizikai testénél. Valójában az *én* – ezen a fokon – nem több, mint az alkat és a képességek komplexuma, vagyis nem egyéb, mint maga a *személyiség*.